

Interdisciplinaire samenwerking

‘Ken eerst jezelf’

Scholen, kinderopvangorganisaties en jeugdzorg blijven te veel in hun eigen domein hangen, zegt Angèle van der Star. Ze schreef het boek *Over het schoolhek heen* over interdisciplinaire samenwerking in de onderwijspraktijk.

 Annette Wiesman

D

De aanleiding voor haar boek was het onderzoek dat ze deed voor de master Pedagogiek over interdisciplinair samenwerken, die ze in 2016 afrondde. Angèle van der Star wisselde studie – ze haalde ook haar master Educational Leadership – af met jarenlang werk als schooldirecteur. Momenteel is ze interim-directeur van een montessorischool.

Op de plekken waar ze als directeur werkte, zag ze hoe noodzakelijk interdisciplinaire samenwerking is in deze tijd van lerarentekort, teruglopende leerlingaantallen, passend onderwijs en transitie in de jeugdzorg. ‘Of je nu een dorpsschool bent, een vensterschool of een brede school, allemaal moeten we samenwerken met partijen in de buurt.’ Hoewel doordrongen van de noodzaak, lopen veel organisaties daarin vast. Want er moet zoveel, en waar te beginnen? Haar onderzoek verrichtte ze in 2015 op een openbare school waar de samenwerking met de kinderopvang nog pril was. ‘Leerkrachten en pm’ers kenden elkaar niet eens bij naam en waren nooit bij elkaar over de vloer geweest. Een leerling met afwijkend gedrag was uiteindelijk de aanleiding voor meer contact. Een pm’er van de bso kwam in de les kijken en de

leerkracht sloot aan bij de middagstart van de kinderopvangorganisatie. Op haar huidige school klonk hetzelfde geluid: er is een kloof tussen de ketenpartners. ‘Zelfs de kinderen die ik interviewde vonden het gek dat de schoolpleinregels en het gebruik van speelmateriaal onder schooltijd en tijdens de naschoolse opvang van elkaar verschilden.’

Handvatten

Over het Schoolhek heen geeft handvatten voor samenwerking tussen school, kinderopvang en andere ketenpartners. Het bevat een strategie rondom het STAR-model dat de auteur ontwikkelde op basis van bestaande veranderingige en pedagogische modellen. Er is een stappenplan en een set ‘praatkaarten’ voor de kinderopvang, het basisonderwijs, jeugd(gezondheids)zorg en het voortgezet onderwijs. Theorie en praktische voorbeelden wisselen elkaar af. ‘Neem met je team gezamenlijk de stellingen uit de praatkaarten door’, adviseert Van der Star. ‘Dan kom je er als organisatie achter wat je denkbeelden zijn vóór je het gesprek met anderen aangaat. Je moet eerst kritisch

‘De waan van de dag
is sterk’

naar jezelf en je eigen manier van werken kijken. Zie het als een soort nulmeting. Wat eruit komt, zal per organisatie verschillen. Misschien komt jouw team wel tot het inzicht dat een intensievere samenwerking voor jullie niet geschikt is. Dat kan óók.'

'Ik ken mijn ketenpartners goed' is een van de te scoren onderdelen uit het model. 'Hoewel "meer praten" bij samenwerking een open deur lijkt, gebeurt dat onvoldoende', zegt Van der Star. Dat komt deels door de verschillende communicatieculturen van bijvoorbeeld onderwijs en opvang. De vragenkaart verschaft hen een gemeenschappelijke manier om naar organisaties en samenwerking te kijken. Ander voordeel: onderwijsprofessionals realiseren zich dat zij ook niet alles weten. 'Dat is belangrijk, want vaak hebben professionals in de opvang onterecht een calimero gevoel. Ga het gesprek aan, zeg ik steeds. Pm'ers die in hun kracht staan, kunnen goed benoemen wat zij doen voor de ontwikkeling van het kind.'

Zo hebben ze op Montessorischool Dukenburg dankzij dat gesprek bewust gekozen voor hetzelfde leerlingvolgsysteem als peuterspeelzaal De Draaitol van KION. 'We wilden vanuit de montessorigedachte een systeem voor onze kleuters dat uitgaat van kindobservaties. Het heeft veel meerwaarde als samenwerkingspartners dezelfde manier

van kijken hebben, passend bij hun visie.' Een ander voorbeeld van samenwerking is vensterschool De Feniks in Groningen, waar Van der Star in 2017 werkzaam was. Hier kunnen leerlingen met een extra behoefte aan taalstimulering na schooltijd terecht in een taalrijke leeromgeving. 'In speciale taalhoeken, waar ze bijvoorbeeld recepten lezen en koken, worden ze door pm'ers begeleid', vertelt Van der Star. 'Een heel bijzondere samenwerking tussen school, SKSG en Kids First.'

Jeugdhulp

Natuurlijk is de ene organisatie verder op het gebied van samenwerking dan de ander, erkent Van der Star. Maar ook voor gevorderden kan een overstijgende dialoog veel opleveren. Ze propageert de *whole child approach*, waarbij alle aspecten van het kind centraal staan. En dan valt er altijd wel iets te verbeteren. Neem brede school Het Talent in Nijmegen, waar onderwijs, opvang en jeugdhulp in één gebouw samenwerken. 'Jeugdhulp is daar dankzij een gemeentelijke subsidie begonnen in het onderwijs, maar begint nu ook kleine stapjes te zetten in de kinderopvang. Daar kunnen zij dus nog groeien.'

Maar ook op managementniveau is er aandacht nodig voor belemmeringen voor samenwerking. Kinderopvangorganisaties die een pm'er van de bso aan de school uitlenen ter ondersteuning, brengen btw in rekening die de school niet kan verrekenen. De wet op de privacy maakt uitwisseling van gegevens moeilijk en de sectoren stellen ieder verschillende eisen aan het gebouw. De Taskforce samenwerking onderwijs en kinderopvang kwam in 2017 in haar rapport 'Tijd om door te pakken' met randvoorwaarden. Een daarvan was het advies om bij de cao's een los aanhangsel over btw te plaatsen. 'Maar daar heeft de politiek nauwelijks iets mee gedaan', zegt Van der Star.

Schoolhek

Wat haar het meest heeft verrast bij haar onderzoek? Toch dat het gesprek overal zo ontbreekt. 'Dat is toch wel shocking. Doordat we zo vaak niet de tijd nemen om met elkaar te praten, blijft de kloof tussen onderwijs, opvang en zorg in stand. De waan van de dag is sterk. Nog steeds komen collega's wel eens vragen welke afspraken er met de opvang gemaakt zijn. Dan zeg ik: loop er gewoon even heen! Zoek elkaar op, en zoek ook de grenzen op van de regels die samenwerking belemmeren, zegt Van der Star. 'In het belang van het kind moet je over het schoolhek heen durven gaan, soms net over het randje.' <

ANGÈLE VAN DER STAR, OVER HET SCHOOLHEK HEEN. INTERDISCIPLINAIR SAMENWERKEN: ONTWIKKELKANSSEN VOOR PROFESSIONALS EN LEERLINGEN. UITGEVERIJ PICA, 2019